

Raport asupra situației presei din Republica Moldova în anul 2015

Acest raport reconstituie succint principalele evenimente care au marcat situația mass-media din Republica Moldova în anul 2015. Un capitol aparte este dedicat situației presei din regiunea transnistreană. Lucrarea a fost elaborată de CJI, cu suportul financiar al CIVIL Rights Defenders, Suedia și este disponibilă în limbile română, engleză și rusă. Opiniile exprimate în raport aparțin CJI și nu angajează responsabilitatea finanțatorilor.

Conținut

I. Retrospectiva anului 2015

- Concluzii preliminare
- Evenimentele-cheie în presă
- Mass-media în campania electorală
- Piața mediatică

II. Audiovizualul public

- Consiliul Coordonator al Audiovizualului
- IPNA Compania Teleradio-Moldova
- IPRA Compania Teleradio-Găgăuzia

III. Libertatea de exprimare și accesul la informație în 2015

- Evoluții legislative
- Procese de judecată împotriva presei
- Cazuri de încălcare a drepturilor jurnaliștilor

IV. Libertatea presei în regiunea transnistreană

V. Prognoze pentru anul 2016

I. Retrospectiva anului 2015

● **Concluzii preliminare**

Anul 2015 a fost unul de regres pentru mass-media din R. Moldova. Acest fapt explică scăderea ratingului în topurile internaționale: în Raportul Freedom House presa din țara noastră și-a menținut statutul de parțial liberă, dar a obținut un scor de 55 de puncte, sub rezultatele din ultimii ani. În Raportul Organizației Reporterii fără Frontiere, ne-am situat pe locul 72 în totalul celor 180 de țări clasificate în Indicele libertății presei, aceasta însemnând o coborâre cu 16 poziții față de anul precedent. În contextul țărilor membre ale Parteneriatului Estic (PaE), R. Moldova, alături de Georgia și Ucraina, a fost evaluată drept parțial liberă la capitolul libertatea presei.

Cauza principală a regresului a fost instabilitatea politică din țară. R. Moldova a început și a încheiat anul 2015 cu guverne în exercițiu. Pe 10 decembrie 2014, Guvernul Leancă fusese obligat să demisioneze, odată cu validarea alegerilor noului parlament, ales pe 30 noiembrie 2014, iar pe 12 februarie 2015 noul Guvern Leancă nu a primit votul de încredere al parlamentului. Pe 18 februarie a fost instalat Guvernul Gaburici. Peste patru luni, pe 18 iunie, parlamentul a luat act de demisia Guvernului Gaburici, iar în iulie a fost votat un guvern nou în frunte cu Valeriu Streleț, demis pe 29 octombrie, în urma unei moțiuni de cenzură susținută de către partidele de opoziție PSRM și PCRM și cu votul partenerului de alianță, PDM. Un nou guvern nu a fost creat în anul 2015.

Politicienii au continuat să se implice în activitatea mass-mediei, demonstrând dependența economică de factorul politic. Pe tot parcursul anului, o bună parte a instituțiilor de presă private s-au comportat adesea ca o portavoce a partidelor și a patronilor. Cazuri de partizanat politic și/sau limitare a pluralismului de opinie au ieșit în evidență în mod special pe durata alegerilor locale, fiind sesizate în monitorizarea efectuată de Centrul pentru Jurnalism Independent,¹ precum și de alte instituții naționale și internaționale. În activitatea de după alegeri s-a putut observa, de asemenea, că posturile TV controlate de politicieni și-au racordat politicile editoriale la interesele proprietarilor, în detrimentul pluralismului de opinie. ONG-urile de media au semnalat implicarea factorului politic și au difuzat mai multe declarații în care au făcut apel către jurnaliști să respecte normele deontologice.

Organizațiile de media au atras atenția și asupra faptului că membrii Consiliului Coordonator al Audiovizualului (CCA) și cei ai Consiliului de Observatori (CO) ai ÎPNA Compania Teleradio - Moldova sunt numiți de parlament pe criterii politice. În martie, pentru cele 6 locuri vacanțe din CO parlamentul a ales doar 4 membri, din 12 candidați propuși de CCA. Până la sfârșitul anului 2015 parlamentul așa și nu a reușit să aleagă ceilalți doi membri ai CO.

Concursul desfășurat de CO pentru alegerea conducerii IPNA Compania Teleradio - Moldova, care a avut loc pe 4 și 5 iunie, a fost, de asemenea, criticat de societatea civilă pentru faptul că Regulamentul ad-hoc al CO nu conține „criterii măsurabile, exacte și credibile de desemnare a președintelui în funcție de calitatea dosarelor”². Pe 5 iunie, directorul Radioului Național nu a putut fi ales, funcția fiind ocupată de un interimar.

¹ <http://media-azi.md/ro/publicatii/raport-final-monitorizarea-mass-media-in-campania-electorală-pentru-alegerile-locale>

² <http://media-azi.md/ro/stiri/declarație-de-presă-co-al-ipna-compania-teleradio-moldova-mimat-exercițiul-democratic-de>

În noiembrie 2015, după intrarea în vigoare a Legii nr.28 pentru modificarea și completarea Codului audiovizualului al R. Moldova, au fost făcute publice declarațiile pe propria răspundere ale proprietarilor beneficiari din audiovizual, care au confirmat existența fenomenului monopolizării mass-mediei moldovenești. A ieșit la suprafață faptul că din cele 5 televiziuni cu acoperire națională, câte activează în R. Moldova, 4 posturi TV aparțin unui singur proprietar – politicianul și omul de afaceri Vlad Plahotniuc, care este și proprietarul al 3 posturi de radio. Societatea civilă pledează pentru adoptarea unui nou cod al audiovizualului, care ar soluționa și problema concentrării.

În 2015 nu s-a reușit respectarea termenului de tranziție la sistemul digital, stabilit prin Acordul Internațional de la Geneva pentru 15 iunie 2015. Mai mulți experți media susțin că R. Moldova a tergiversat nejustificat procesul tranziției la sistemul digital. Din cauza că nu a fost pregătit terenul pentru această trecere, Codul audiovizualului a fost modificat prin Legea nr.167 din 31 iulie, care a extins tranziția la televiziunea digitală terestră până la 31 decembrie 2017. Unii radiodifuzori locali nu sunt suficient de pregătiți pentru tranziția la televiziunea digitală terestră și e necesar ca CCA să acorde ajutoare financiare radiodifuzorilor regionali/locali, pentru a nu se admite lichidarea lor în procesul de tranziție.³

În 2015, în lipsa cadrului juridic privind securizarea spațiului informațional, R. Moldova s-a confruntat cu un val puternic de propagandă străină. În luna mai, CCA a sistat activitatea postului TV din Federația Rusă – Rossia24. Autoritatea de reglementare în audiovizual a constatat că prin difuzarea emisiunilor informativ-analitice transmise/retransmise din Federația Rusă de acest post are loc „intoxicarea spațiului mediatic public național”.⁴ Totodată, în luna decembrie, aceeași instituție a acordat licență unui nou radiodifuzor local (NTV Moldova, al cărui fondator este deputatul PSRM, Corneliu Furculiță), care va retransmite în Moldova postul rus NTV. CCA a ignorat poziția ONG-urilor de media, exprimată într-o declarație, prin care acestea avertizau asupra consecințelor negative pe care le poate avea o astfel de decizie în lipsa unei legi care ar proteja spațiul informațional.⁵ Sub presiunea societății civile și a ONG-urilor de media parlamentul a elaborat câteva inițiative legislative care s-au soldat cu două proiecte de legi în acest sens, privind modificarea și completarea actualului Cod al audiovizualului.

Pentru a diminua fenomenul manipulării populației prin intermediul mass-media, organizațiile de media au întreprins mai multe acțiuni. Asociația Presei Independente (API) a lansat Campania media ”STOP:FALS!”; Centrul pentru Jurnalism Independent (CJI) a realizat Studiul „Măsurarea percepției consumatorilor de media din Republica Moldova privind știrile social-politice”, în baza unei cercetări efectuate de Institutul de Marketing și Sondaje (IMAS). Au fost adoptate strategii pe termen lung, cum ar fi implementarea unor proiecte de educație mediatică a consumatorilor de media. În acest an, CJI a promovat acest tip de educație prin programe extinse la nivel de școli și universități, iar potrivit ministrei în exercițiu, Corina Fusu, Ministerul Educației examinează posibilitatea introducerii în curricula școlară a unui curs de educație mediatică.⁶

● *Evenimente-cheie în presă*

În cadrul primei Reuniuni a Consiliului de Asocierie între Uniunea Europeană și R. Moldova, care a avut loc în martie, a fost recunoscută importanța reformelor politice și economice în Moldova și, în special, necesitatea de a intensifica eforturile de prevenire și combatere a

³ http://mediaforum.md/upload/help/FORUM_massmedia_2015_proiect_Foai_e_de_parcur_s_FINAL.pdf

⁴ <http://cca.md/files/D.%2018-86%20din%2027%20mai%202015.pdf>

⁵ <http://media-azi.md/ro/stiri/ong-urile-de-media-cer-cca-sa-ntreprinda-masuri-imediate-si-energice-pentru-depoluarea>

⁶ <http://media-azi.md/ro/stiri/cetatenii-au-nevoie-de-mai-multa-educae-mediatic-in-conditiile-in-care-presa-este-dominata>

corupției și de reformare a sectorului justiției, precum și de a remedia de urgență punctele slabe din sectorul financiar.⁷

Corupția la vârful puterii a constituit în acest an subiectul principal despre care au scris puținele instituții de presă liberă din Moldova. Publicațiile de investigații (Ziarul de Gardă, Proiectul de investigații RISE Moldova) au adus în prim-plan corupția din justiție, din mediul de afaceri și cel politic. Zilele Libertății Presei din acest an, organizate de CJI și Comitetul pentru Libertatea Presei, s-au desfășurat sub genericul „Opriți corupția!”. CJI a instalat un Panou al rușinii „Inamicii presei”, în fața Parlamentului, dorind să atragă atenția deputaților asupra acestui fenomen și că fără o presă liberă nu poate exista o societate democratică.⁸

Presa a fost interesată și de criza financiară din ianuarie-februarie, care a cauzat devalorizarea puternică a cursului de schimb al monedei naționale.⁹

Investigația realizată de Compania Kroll,¹⁰ care a constatat dispariția a 750 de milioane de dolari din Banca de Economii, Banca Socială și Unibank, a constituit subiect de presă nu doar pentru jurnaliștii din R. Moldova, dar și pentru cei străini. Conform Raportului Kroll, dat publicității la începutul lunii mai, în total, în urma unor tranzacții foarte complexe între cele 3 bănci, cu implicarea așa-numitului Grup Shor - holdingul despre care presa scrie că avea în 2014 în componența sa 39 de firme ce aparțineau omului de afaceri Ilan Shor,¹¹ - doar între 24 și 26 noiembrie 2014, Banca Socială a transferat către 5 companii din R. Moldova o sumă de 13,5 miliarde de lei (750 milioane de dolari), pe care ulterior acestea au transmis-o pe conturile din Letonia ale unor companii offshore înregistrate în Marea Britanie și Hong Kong.¹² În 30 noiembrie 2014, atunci când BNM a impus administrație specială la cele trei bănci, datoriile lor ajungeau la un total de 18 miliarde de lei, se arată în document (ceea ce constituia aproximativ 1 miliard de euro, la cursul BNM de la acea dată).¹³ În prezent, societatea așteaptă rezultatele celei de-a doua faze a Raportului Kroll. În octombrie 2015, Banca Națională a semnat un contract în acest sens cu firma americană: investigațiile din faza a doua urmau să dureze 16 săptămâni.¹⁴

În iunie 2015, în Republica Moldova s-au desfășurat alegeri generale locale. Cetățenii din Orhei și-au dat votul masiv pentru Ilan Shor, care figurează în Raportul Kroll drept principalul beneficiar al tranzacțiilor ilicite de la cele 3 bănci.¹⁵ Pe 6 mai, acesta fusese arestat sub acuzația de abuz în serviciu și plasat în arest la domiciliu pentru 30 de zile. Pe 21 mai, Comisia electorală Orhei l-a înregistrat în calitate de candidat la postul de primar din partea Mișcării *Ravnopravie*. În următoarea zi, măsura de constrângere a fost atacată în instanță, care a stabilit că arestul la domiciliu a fost ilicit, conform prevederii cu privire la imunitatea candidaților în alegeri. Pe 14 iunie, Ilan Shor a câștigat alegerile locale cu 62 procente din voturi și a devenit primar la Orhei. O altă surpriză a scrutinului a fost câștigarea municipalității Bălți de către Renato Usatîi, președintele Partidului Nostru, cu 72 procente din voturi. Ambii primari sunt oameni de afaceri, milionari, recunoscuți ca având puternice legături în Rusia. Barometrul Opiniei Publice din noiembrie, 2015, realizat de IPP, îl prezintă

7 <http://infoeuropa.md/files/prima-reuniune-a-consiliului-de-asociere-republica-moldova-uniunea-europeana.pdf>

8 <http://www.civic.md/stiri-ong/28259-cji-lanseaza-panoul-rusinii-inamicii-presei.html>

9 <http://www.dw.com/ro/leul-moldovenesc-se-prăbușește-angajații-primesc-salarii-simbolice/a-18263769>

10 <http://deschide.md/ro/news/politic/13961/Candu-sparge-secretomania-A-publicat-RAPORTUL-KROLL.htm>

11 <http://agora.md/stiri/8408/kroll-numarul-firmelor-lui-shor-a-crescut-de-la-10-la-39-in-doar-trei-ani>

12 http://www.realitatea.net/raportul-kroll-despre-furtul-secolului-din-r-moldova-unde-a-disparut-un-miliard-de-dolari_1690754.html#ixzz3tS0nr3Z1

13 <http://www.cursbnm.md/curs-valutar-30-noiembrie-2014>

14 http://stiri.tvr.ro/jaful-secolului-compania-kroll-incepe-a-doua-etapa-a-investigatiei-in-sectorul-bancar_66153.html#sthash.9ioskUjo.dpuf

15 https://www.scribd.com/fullscreen/264117737?access_key=key-xfqM5mgiSpO27z4sXZB5&allow_share=true&escape=false&view_mode=scroll

pe Renato Usatîi și Partidul Nostru, condus de el, în topul preferințelor populației.¹⁶

Anul 2015 s-a deosebit de anii precedenți prin valul imens de proteste care au avut loc. Oamenii au ieșit în stradă pentru a cere sancționarea vinovaților în ceea ce ei au numit „Jaful secolului”. Protestele spontane au luat forma unei mișcări civice organizate - Demnitate și Adevăr (DA). Sute de simpatizanți ai DA și-au instalat corturile în Piața Marii Adunări Naționale (PMAN) din centrul capitalei, cerând demisia imediată a primelor persoane din stat și alegeri anticipate. Grupuri de manifestanți ai DA au pichetat Procuratura Generală, Ministerul Justiției, Ministerul de Interne, Primăria, Comisia Electorală Centrală, Consiliul Coordonator al Audiovizualului, Compania Teleradio-Moldova etc. și au cerut conducătorilor acestor structuri să demisioneze.

Ulterior, în fața parlamentului și-au instalat corturile simpatizanții partidelor pro-rusești, PSRM și PN, care, de asemenea, au cerut guvernării proeuropene să demisioneze. Punctul culminant al protestelor a fost ziua de duminică, 4 octombrie, când manifestanții din PMAN și cei de lângă parlament au încercat să pătrundă în sediul forului legislativ. Forțele de ordine care s-au aflat în alertă au oprit cu greu această tentativă.

Sub presiunile protestatarilor, Guvernatorul Băncii Naționale, împreună cu prim-viceguvernatorul, și-au dat demisia pe 21 septembrie, dar au rămas să-și exercite *ad-interim* funcțiile până la numirea unui nou guvernator, care așa și nu a avut loc în 2015. O misiune a FMI a făcut cale întoarsă la Washington, din cauza că nu a avut cu cine discuta la Chișinău despre următoarea tranșă a FMI. Președintele României, Klaus Iohannis, nu a promulgat, pe 9 noiembrie, un împrumut de 150 de milioane de euro pentru R. Moldova, pentru care parlamentul de la Chișinău votase la începutul lunii octombrie. Șeful statului român a trimis acordul spre reexaminare în parlamentul României, pe motiv că "nu există certitudinea continuării procesului de reforme în statul vecin."¹⁷ Legea a fost promulgată la începutul lunii decembrie.

Spre sfârșitul lunii octombrie, instituțiile statului au inițiat o campanie de „căutare a miliardului”. Procuratura Generală a cerut ridicarea imunității parlamentare a deputatului și liderului PLDM Vlad Filat, în baza unui autodenunț semnat de Ilan Shor, milionarul suspectat că ar fi principalul beneficiar în „Jaful secolului”. Ex-premierul a fost acuzat de trafic de influență și corupere pasivă. Suma estimată de procurori pe capetele de acuzare este de circa 800 de milioane de lei (circa 40 milioane de dolari SUA). Pe 23 decembrie, dosarul său a fost trimis în judecată. Prima ședință a instanței a avut loc pe 29 decembrie, dar completul format din magistrații de la Judecătoria Buiucani, care urma să examineze cauza penală, a fost recuzat la solicitarea avocaților lui Filat.¹⁸

Instanța urma să numească un alt complet de judecată, care va examina acest caz deja în 2016. Ilan Shor, ales primar de Orhei, este cercetat în stare de libertate.

Barometrul Opiniei Publice din noiembrie 2015 arată că **nu au deloc încredere**: în Guvern - 66% din respondenți, în Parlament - 67 %, în Președinție 77%. Sondajul constată că 71 la sută din respondenți consideră că R. Moldova nu are deloc stabilitate politică. În partidele proeuropene, care s-au aflat la guvernare din 2009, nu au deloc încredere: în PLDM - 76%; în PL - 64%; în PDM - 60%, PPEM - 49% din respondenți.¹⁹

¹⁶ http://www.ipp.md/public/files/Barometru/Brosura_BOP_11.2015_prima_parte_final.pdf

¹⁷ <http://www.hotnews.ro/stiri-esential-20572939-klaus-iohannis-cere-reexaminarea-acordului-privind-asistenta-financiara-rambursabila-intre-romania-republica-moldova.htm>

¹⁸ <http://agora.md/stiri/15296/completul-de-judecata-a-refuzat-sa-examineze-dosarul-lui-vlad-filat>

¹⁹ http://www.ipp.md/public/files/Barometru/BOP_11.2015_anexa.pdf

Evenimentele internaționale – criza refugiaților cu care s-a confruntat Europa, atacurile teroriste de la Paris, de la începutul și de la sfârșitul acestui an, continuarea războiului în Ucraina cu implicarea Federației Ruse, implicarea Rusiei în războiul din Siria etc. au fost de asemenea reflectate în presa autohtonă. Problemele locale au ocupat însă cea mai mare parte a spațiului mediatic, iar „Jaful secolului” a ajuns pe primele pagini ale presei internaționale. BBC, Reuters, Euronews, Stratfor, Fox News, ABC, Washington Post au scris despre protestele de la Chișinău arătând că au fost cauzate de „Jaful secolului”.²⁰ New York Times²¹, The Guardian²² și multe alte publicații din lume au publicat articole de analiză despre corupția la vârf din R. Moldova

● **Mass-media în campania electorală**

Comportamentul presei în alegerile locale generale, care s-au desfășurat în 2 tururi, pe 14 și 28 iunie, a fost monitorizat de mai multe organizații, între care Centrul pentru Jurnalism Independent (CJI), Consiliul Coordonator al Audiovizualului (CCA), Misiunea Internațională de Observare a Alegerilor (MROA) din cadrul OSCE/BIDDO și CALR al Consiliului Europei.

MROA menționa în „Declarația privind constatările și concluziile preliminare”²³ partizanatul presei în alegeri: „Difuzorii au oferit acces concurenților, cu toate acestea, majoritatea au prezentat divizări pe linii de partizanat, neconformându-se obligației legale de a fi imparțiali”. Totodată, MROA observa că „reflectarea echitabilă în știri a fost împiedicată de influența politicului și concentrării proprietății mass-media”.

Partizanatul politic este constatat și de raportul CJI. Rezultatele monitorizării arată că posturile cu acoperire națională Prime TV și Canal 2 au reflectat campania tendențios, favorizând PDM; Accent TV nu a asigurat imparțialitatea știrilor, favorizând masiv PSRM și defavorizând PL. Postul public Moldova 1 a avut un comportament relativ echilibrat și nepărtinitor, la fel ca și postul cu acoperire regională TV 7, care a mediatizat subiectele ce țin de campania electorală relativ corect și echidistant. Portalurile de știri nu au reușit să se detașeze de simpatiile lor politice și de materialele tendențioase. Omg.md a avut o politică editorială orientată, pe de o parte, spre critica dură a partidelor de la guvernare, în special, a PDM, și spre defavorizarea PL și PCRM, iar pe de altă parte, spre promovarea candidaților „Partidului Nostru” și a liderului Renato Usatîi. Pan.md a asigurat imparțialitatea știrilor, dar nu și a articolelor de analiză care au fost aproape de fiecare dată în defavoarea PDM și în favoarea PSRM și PN. Publika.md a avut un comportament părtinitor, a favorizat PDM, deschis sau voalat, prezentându-i în context negativ pe concurenții electorali PL și PSRM. Timpul.md a defavorizat PSRM și a favorizat PL. Unimedia.info, deși a reflectat campania în general nepărtinitor, a asigurat o mai mare vizibilitate concurenților electorali PLDM și PL.²⁴

CCA de asemenea a constatat abateri de la Regulamentul CEC privind reflectarea campaniei electorale. Autoritatea de reglementare în audiovizual a aplicat 15 sancțiuni, 8 dintre care au fost pentru televiziunile Prime, Publika TV, Canal 2 și Canal 3 (câte o avertizare publică și

²⁰ <http://jurnal.md/ro/politic/2015/9/14/moldova-din-nou-in-atentia-presei-internationale-bbc-reuters-euronews-stratfor-fox-news-abc-washington-post-despre-protestul-de-la-chisinau/>

²¹ http://www.nytimes.com/2015/06/05/world/europe/moldova-bank-theft.html?hp&action=click&pgtype=Homepage&module=photo-spot-region&region=top-news&WT.nav=top-news&_r=2

²² <http://www.theguardian.com/world/2015/jul/01/global-auditor-moldova-wealth-franchise-grant-thornton-banks-embezzle>

²³ <http://www.osce.org/ro/odihr/elections/moldova/164316?download=true>

²⁴ <http://www.media-azi.md/ro/publicatii/raport-final-monitorizarea-mass-media-in-campania-electoral-pentru-alegerile-locale>

câte o amendă minimă de 1800 lei) prin deciziile CCA din 27 mai și 5 iunie). Amendă minimă și avertizare publică a primit și postul Accent TV. Alte 4 posturi – Jurnal TV, Ren Moldova, TV 7, N4 au fost avertizate public.²⁵

În Raportul său final, Misiunea de Observare a Alegerilor OSCE/BIDDO a constatat: „Din ce în ce mai mult, concentrarea semnificativă a proprietății canalelor mass-media și asocierea acestora cu actorii politici influențează libertatea editorială și rezultă în auto-cenzurare, având impact asupra accesului la informații imparțiale. General Media Group, o companie asociată cu vicepreședintele PDM, deține patru din cinci posturi cu acoperire națională (cu excepția *Moldova 1*) și pare să aibă legătură cu compania *Casa Media*, care este percepută de specialiștii independenți media ca dominantă pe piața de publicitate”.²⁶

Monitorizările au demonstrat cu cifre și fapte că cele 4 televiziuni - Prime, Publika TV, Canal2 și Canal3, aflate în administrația Companiei „General Media Group” S.R.L. - au reflectat în mod prioritar interesele Partidului Democrat în alegeri, în detrimentul pluralismului mediatic (în noiembrie, omul de afaceri și politicianul Vladimir Plahotniuc, vicepreședintele PDM, s-a declarat oficial proprietarul acestor posturi, înregistrându-le într-o nouă firmă - General Media Group Corp.).

● **Piața media**

Același Raport al Misiunii de Observare a Alegerilor OSCE/BIDDO menționează că „tabloul mijloacelor de informare în masă este caracterizat de un număr considerabil al acestora, inclusiv 64 de posturi de televiziune (5 cu acoperire națională), 57 de posturi radio, circa 400 de publicații scrise și numeroase media online. Televiziunea este cea mai importantă sursă de informații, în special în afara capitalei. Difuzorul public *Moldova 1* este finanțat preponderent din bugetul de stat și rămâne unul din cele mai vizionate mijloace media. În timp ce mijloacele tipărite luptă cu tirajul în descreștere, penetrarea Internetului și cititorii mass-media online, inclusiv a portalurilor politice, sunt într-o creștere rapidă”.²⁷

La 1 ianuarie 2015, în Republica Moldova erau înregistrate 218 licențe audiovizuale, dintre acestea, 72 de licențe de emisie pentru serviciile televizate și 58 - pentru serviciile radiofonice: 35 de licențe pentru difuzarea serviciilor televizate prin eter; 10 licențe pentru studiouri televizate cu emisie prin satelit; 27 de licențe pentru studiouri televizate cu emisie prin cablu; 55 în domeniul difuzării serviciilor radio prin eter; 2 în domeniul difuzării serviciilor radio prin satelit; 1 în domeniul difuzării serviciilor radio prin fir.²⁸

Pe lângă cele două posturi de televiziune – *Moldova 1*, gestionat de IPNA Compania Teleradio Moldova și *TV Găgăuzia*, gestionată de IPRA Compania Gagauziya Radio Televizionu, pe piața autohtonă activează o întreagă rețea de instituții audiovizuale private. Declarațiile privind transparența proprietății, depuse la CCA, demonstrează însă că acestea se află în mare parte sub controlul unor oameni de afaceri și politicieni. Interesul oamenilor politici de a investi în posturi TV se datorează faptului că acestea reprezintă la ora actuală sursa principală de informație a populației. Barometrul Opiniei Publice din noiembrie 2015 constată că 63% din respondenți consideră televiziunea drept cea mai importantă sursă de informare. Pe locul al doilea ca importanță este Internetul, cu 24% din respondenți.

În 2015, pe piața media s-a conturat clar fenomenul concentrării și folosirea presei pe post de

²⁵ <http://cca.md/files/D.20-93%20iunie%202015.pdf><http://cca.md/files/D.18-87%20din%2027%20mai%202015.pdf>;

²⁶ <http://www.e-democracy.md/files/elections/parliamentary2014/final-report-osce-elections-2014-ro.pdf>

²⁷ <http://www.e-democracy.md/files/elections/parliamentary2014/final-report-osce-elections-2014-ro.pdf>

²⁸ <http://cca.md/files/RAPORT%20CCA%202014-%20var.2.pdf>

instrument de imagine. Exemplul cel mai elocvent este omul de afaceri și politicianul PD Vlad Plahotniuc, care deține 4 televiziuni cu acoperire națională – Publica TV, Prime, Canal2 și Canal3 și 3 posturi de radio – Publika FM, Muz FM și Maestro FM. În total, acestea ar acoperi, potrivit estimărilor apărute în presă, circa 60-70% din piața TV.

Deputatul liberal-democrat Chiril Lucinschi este proprietarul a două canale de televiziune - TV 7 și Bravo. Omul de afaceri Victor Țopa, refugiat în Germania după ce a fost condamnat pentru fraudă în R. Moldova, este proprietarul postului Jurnal TV. Fostul ministru al Apărării, Valeriu Pleșca, deține postul TV “Moldavian Business Channel” împreună cu cetățeanul azer Seymour Akhundzada, vicedirectorul uzinei metalurgice din Râbnîța și directorul acestei întreprinderi, Talgat Baitaziev. Presa scrie că Ilan Shor, milionarul al cărui nume figurează în Raportul Kroll, ar sta în spatele EURO TV și ALT TV, în acte acestea fiind înregistrate pe numele Ritei Țvic, directoarea Agenției de știri Novosti-Moldova. În luna decembrie, CCA a acordat licență de emisie postului NTV Moldova, al cărui fondator este deputatul PSRM Corneliu Furculiță. Accent TV este asociat de asemenea cu PSRM și are ca fondator o firmă din Federația Rusă. Numeric, piața audiovizuală s-a extins, dar calitatea produselor sale rămâne îndoielnică, din cauza că politicienii tratează proprietățile din media ca pe niște afaceri proprii și se implică în politicile editoriale ale acestora.

Codul audiovizualului conține prevederi cu privire la numărul de licențe pe care le deține un proprietar media, dar nu și la cota de piață care revine acestor posturi TV, de acoperirea locală, regională sau națională a acestora. Experții media sunt îngrijorați de fenomenul concentrării și semnaleză că avem de a face cu "berlusconizarea" mass-mediei din Moldova.²⁹

Și în anul 2015, piața media din R. Moldova a fost dominată de produse mediatice din Federația Rusă. Televiziunea de stat a Federației Ruse, de exemplu, este prezentă în proporție de 50 la sută în R. Moldova. În Moldova, ca și în majoritatea țărilor ex-sovietice, cele mai populare sunt retransmisiunile posturilor rusești Pervii Kanal, NTV, RTR sau REN TV, care sunt diluate cu ceva conținut autohton. Impactul negativ al presei rusești este determinat de faptul că majoritatea programelor lor informativ-analitice sunt ideologizate, axate deschiș pe promovarea politicii Kremlinului și pe discreditarea Uniunii Europene, a valorilor occidentale, pe cultivarea sentimentelor antiromânești și interpretarea istoriei în stilul ideologiei staliniste, sovietice.

CCA a sancționat pe parcursul anului mai mulți radiodifuzori care retransmit posturi rusești,³⁰ dar un singur post – TV7 – a acceptat să scoată din grila sa de emisie programele informativ-analitice ale postului NTV de la Moscova. Astfel, piața media din R. Moldova a devenit o sursă de manipulare și dezinformare pentru cetățenii R. Moldova. Știrile manipulatorii devin ”credibile” fiind transmise în contextul unor emisiuni de divertisment realizate profesionist de posturile rusești, care beneficiază de un public spectator numeros și stabil în Moldova.

În R. Moldova la compartimentul media sunt înregistrate 308 site-uri, potrivit catalogului web www.top20.md. Dintre acestea, doar câteva zeci de site-uri sunt specializate în difuzarea știrilor și a altui conținut jurnalistic și sunt actualizate zilnic. Ele sunt fie instituții de presă ca atare, fie reprezintă corespondentul de pe web al posturilor de televiziune, ziarelor sau posturilor de radio. Potrivit ratingului întocmit de Compania internațională Gemius, în 2014 cele mai vizitate site-uri de știri în R. Moldova au fost point.md, protv.md și unimedia.md.

²⁹ <http://jurnal.md/ro/social/2015/10/27/expert-media-despre-berlusconizarea-presei-in-rm-din-caine-de-paza-al-societatii-mass-media-s-a-transformat-in-caine-de-paza-al-patronului/>

³⁰ <http://cca.md/files/Trim.%20II%202015%20.pdf>

Media online este în continuă dezvoltare în Moldova, dar și aici se resimte influența factorului politic. La sfârșitul anului trecut, companiile Interact Media și Miraza au semnat un contract de vânzare-cumpărare a portalului de știri UNIMEDIA, suspectat pe rețelele de socializare că în spatele acestei afaceri ar sta un partid politic. Raportul privind monitorizarea mass-media în campania electorală pentru alegerile locale generale, realizat de CJI, constată că Unimedia.info a reflectat campania în materiale nepărtinitoare și a asigurat parțial pluralismul și diversitatea surselor. Totuși, „numărul mare de articole care au prezentat PLDM în context pozitiv, dar și aparițiile directe/citatele frecvente indică asupra faptului că Unimedia.info a favorizat editorial acest partid”.³¹

Concentrarea mass-mediei face să scadă nivelul de profesionalism al jurnaliștilor. Coborârea standardelor profesionale este cauzată de nerespectarea Codului deontologic de către jurnaliști, atunci când aceștia acceptă să facă jocul politicianilor, acceptând să fie antrenați în campanii, fie de lustruire a imaginii patronului-politician, fie de denigrare a adversarilor politici ai acestuia. Cazul difuzării unei înregistrări video în care ex-premierul Filat a fost surprins în ipostaze intime, difuzat de un portal de știri, despre care se spune că ar aparține rivalului său politic, Vladimir Plahotniuc, este un exemplu elocvent în acest sens. Organizațiile de media au difuzat o declarație în care au făcut apel către jurnaliști „să nu se lase manipulați sau cumpărați de actorii politici care încearcă să ia sub control cât mai multe instituții media”.³² Consiliul de Presă a încercat să examineze cazul într-o ședință, dar redactorul portalului a refuzat să se prezinte, răspunzând invitației printr-o scrisoare deschisă.³³ În decembrie, alte campanii i-au avut drept țintă pe Ion Sturza, în legătură cu decizia Președintelui Nicolae Timofte de a-l desemna la postul de premier, sau pe ex-ministra Maia Sandu, care a anunțat că își face partid politic. Instituțiile de presă aflate în proprietatea lui Vlad Plahotniuc au publicat un ciclu de materiale anti-Sturza și anti-Sandu, în care au prezentat aceste personalități exclusiv din punctul de vedere al Partidului Democrat. Publika.md a interpretat afirmațiile Ambasadorului SUA, James Pettit, despre situația din R. Moldova, punându-le în contextul deciziei de desemnare de către Președintele țării a lui Ion Sturza la funcția de premier. După ce Ambasada SUA a emis un comunicat³⁴ în care a afirmat că mesajul ambasadorului a fost denaturat, Publika TV a recunoscut această „greșeală regretabilă”.³⁵

Potrivit datelor Biroului Național de Statistică, în R. Moldova sunt înregistrate 171 de ziare și 258 de reviste.³⁶ Presa în limba română apare în tiraje mult mai reduse decât presa de limbă rusă. Situația ziarelor și revistelor este șubredă pe piața media din cauza problemelor economice cu care se confruntă ani la rând. La toate acestea se adaugă și problemele de difuzare. Poșta Moldovei, care deține monopolul în domeniul difuzării pune condiții aspre redacțiilor, majorând prețurile la serviciile sale. În anul 2015, Asociația Presei Independente (API) și editorii publicațiilor periodice au adresat o Scrisoare Deschisă către Parlamentul RM, Guvernul RM, Ministerul Tehnologiei Informației și Comunicațiilor, Consiliul municipal Chișinău, Întreprinderea de Stat “Poșta Moldovei” în care au atras atenția asupra consecințelor la care pot duce asemenea majorări.³⁷

³¹ <http://www.media-azi.md/ro/publicatii/raport-final-monitorizarea-mass-media-in-campania-electorală-pentru-alegerile-locale>

³² <http://www.api.md/news/view/ro-declaratie-a-ong-urilor-de-media-presa-nu-trebuie-sa-se-lase-manipulata-de-factorul-politic-1026>

³³ <http://moldova24.info/2015/11/raspuns-la-invitatia-consiliului-de-presa/>

³⁴ <http://www.europalibera.org/archive/news/20151222/445/445.html?id=27442459>

³⁵ http://www.publika.md/precizarea-publika-tv-privind-mesajul-ambasadorului-american-la-chisinau_2481181.html

³⁶ <http://statbank.statistica.md/pxweb/Dialog/Saveshow.asp>

³⁷ <http://api.md/news/view/ro-scrisoare-deschisa-catre-parlamentul-rm-guvernul-rm-ministerul-tehnologiei-informatiei-si-comunicatiilor-consiliul-municipal-chisinau-intreprinderea-de-stat-posta-moldovei-1004>

II. Audiovizualul public

● *Consiliul Coordonator al Audiovizualului*

CCA a intrat în anul 2015 cu 3 locuri vacante, după expirarea mandatelor a 3 membri - Marian Pocaznoi, Ignat Vasilache și Vasile Tabunșic. În aprilie, parlamentul a numit în funcție doi membri ai CCA – Olga Guțuțui și Dragoș Vicol, pentru care au votat deputații PLDM, PDM și PCRM, iar la începutul lunii mai, aceleași 3 fracțiuni parlamentare au votat candidatura lui Artur Cozma, ex-ministru al Culturii în perioada guvernării comuniste, în calitate de membru al CCA. Din mai până la sfârșitul anului 2015, instituția de reglementare în audiovizual a activat în componență deplină.

Prioritățile anului 2015 pentru CCA se regăsesc în Planul Național de Acțiuni pentru implementarea Acordului de Asociere Republica Moldova – Uniunea Europeană pentru perioada 2014-2016. În ceea ce privește dezvoltarea pieței mass-media audiovizuale, CCA s-a angajat să promoveze producția audiovizuală autohtonă prin monitorizarea sistematică a serviciilor de programe privind difuzarea volumului minim de produs autohton, precum și să studieze experiența statelor membre ale UE privind trecerea la televiziunea digitală terestră și preluarea bunelor practici pentru realizarea programului național de trecere de la televiziunea analogică terestră la cea digitală terestră. Alte priorități au fost: să asigure exprimarea pluralistă a curentelor de opinie și idei, pluralismul social-politic și diversitatea lingvistică, culturală și socială; supravegherea constantă a echilibrului social-politic, a echidistanței și obiectivității în perioada campaniei electorale; asigurarea protecției patrimoniului cultural-lingvistic prin monitorizarea serviciilor de programe radio și tv, identificarea posibilităților de a stimula difuzarea operelor europene pe piața audiovizuală din R. Moldova etc.³⁸

Pe parcursul anului, instituția a efectuat mai multe monitorizări tematice și a aplicat amenzi radiodifuzorilor care: nu au asigurat volumul necesar de conținut autohton; au avut un comportament părtinitor în campania alegerilor locale; au pus pe post mesaje propagandistice și manipulatorii sau au admis alte derogări de la condițiile de licențiere etc. Cu toate acestea, experții media naționali și internaționali sunt de părerea că amenzile cu care operează CCA ar fi prea mici și din această cauză măsurile de constrângere nu sunt eficiente. Misiunea Internațională de Observare a Alegerilor, de exemplu, constată faptul că CCA în alegerile locale din anul 2015 a aplicat amenzi minime pentru nerespectarea regulamentului CEC de reflectare a campaniei electorale și că „mecanismul CCA de executare rămâne slab, deoarece îi lipsesc remedii eficiente și oportune”.³⁹

CCA poate acorda următoarele sancțiuni: a/ avertizare publică; b/ retragere a dreptului de a difuza anunțuri publicitare pe o anumită perioadă; c/amendă; suspendare a licenței de emisie pentru o anumită perioadă; e/ retragere a licenței de emisie.⁴⁰ Amenzile constituie 1800 și, respectiv, 5400 MDL. Suspendarea sau retragerea licenței sunt aplicate doar în cazuri excepționale. În vara anului 2014, Consiliul Coordonator al Audiovizualului a suspendat emisia pe teritoriul R. Moldova a postului de televiziune „Rossia24” pentru perioada 1 iulie 2014 - 1 ianuarie 2015. Hotărârea CCA a fost atacată în instanță de președintele partidului „Casa Noastră - Moldova”, ex-deputatul Grigore Petrenco. Curtea de Apel Chișinău a dat

³⁸ <http://cca.md/files/RAPORT%20CCA%202014-%20var.2.pdf>

³⁹ <http://www.osce.org/ro/odihr/elections/moldova/164316?download=true>

⁴⁰ <http://www.cca.md/files/Ghid%20privind%20cadrul%20normativ%20in%20domeniul%20audiovizualului%20din%20R.M.pdf>

câștig de cauză CCA. Autoritățile din Găgăuzia nu s-au conformat deciziei CCA; la fel, în mai multe regiuni ale țării retransmisia postului rusesc Rossia24 nu a fost suspendată.

În 2015, în ședința sa din 27 mai, CCA a decis: ”Distribuitorii de servicii aflați sub jurisdicția Republicii Moldova vor sista retransmisia postului de televiziune Rossia24 pe teritoriul Republicii Moldova”.⁴¹ Pentru această decizie au votat toți cei 9 membri ai CCA. Monitorizările CCA au arătat că „Rossia 24” a încălcat mai multe articole din Codul audiovizualului, precum și a actelor internaționale, cum ar fi Convenția pentru apărarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului, Convenția europeană pentru televiziunea transfrontalieră. La fel, s-a constatat încălcarea prevederilor articolului 34 (al.3) al Constituției R. Moldova: ”Dreptul la informație nu trebuie să prejudicieze măsurile de protecție a cetățenilor sau siguranța națională”.⁴² În aceeași ședință, alți radiodifuzori - Prime TV, Ren Moldova, RTR - Moldova – au primit amendă maximă pentru derogări repetate de la prevederile condițiilor de licențiere și nerespectarea legislației audiovizuale naționale a R. Moldova. Postul TV7 a fost amendat doar cu 1800 de lei, luându-se în considerare faptul că administrația sa a renunțat la buletinele de știri și emisiunile informativ-analitice retransmise din Federația Rusă.

Autoritățile ruse și-au exprimat nedumerirea vizavi de suspendarea emisiei postului rusesc „Rossia24”. la fel, Misiunea OSCE a constatat că decizia CCA „încalcă principiul proporționalității și contravine alineatului 9.1 al Documentului reuniunii OSCE de la Copenhaga din 1990”.⁴³

Pe 8 decembrie, membrii CCA au acordat licență de emisie unui nou radiodifuzor local – NTV Moldova (fondator Compania Exclusiv Media SRL, condusă de Corneliu Furculiță, deputat socialist) – care a obținut dreptul de a retransmite postul de televiziune rusesc NTV. Licența de emisie a fost eliberată în pofida recomandărilor organizațiilor de media, care atrăgeau atenția CCA într-o declarație la impactul negativ pe care l-ar putea avea aducerea pe piață a unui alt post rusesc. Argumentul ONG-urilor de media a fost că legislația R. Moldova nu conține în prezent prevederi ce ar proteja spațiul informațional de manipularea și propaganda străină.⁴⁴

O problemă care a preocupat CCA în anul 2015 a fost tranziția de la televiziunea analogică terestră la cea digitală terestră. Potrivit Acordului de la Geneva, pe care R. Moldova l-a semnat în 2006, țara noastră era obligată să efectueze tranziția timp de 9 ani, până la 15 iunie 2015. Tranziția a fost însă tergiversată și, pe 31 iulie 2015, parlamentul a adoptat Legea nr. 167, prin care a extins termenul trecerii la televiziunea digitală până la 31 decembrie 2017. Totodată, potrivit legii, CCA trebuie să elaboreze, în termen de 6 luni de la intrarea în vigoare a acesteia, recomandări privind mecanismul trecerii radiodifuzorilor de la regimul de televiziune analogică terestră la cel de televiziune digitală terestră, astfel încât să nu admită lichidarea lor.

Subiectul digitalizării s-a aflat și pe agenda primului Forum al Mass - Media din Moldova, care a optat pentru oferirea licențelor pentru duplexele naționale pe criterii exacte și măsurabile. Forumul a propus să fie organizate dezbateri publice cu participarea tuturor celor interesați pe marginea proiectului Regulamentului cu privire la procedura și condițiile de eliberare a licențelor de emisie digitale și a autorizațiilor de retransmisie digitale pentru utilizarea multiplexurilor, elaborat de CCA, stabilirea unor criterii clare și transparente de

⁴¹ <http://cca.md/files/D.%2018-86%20din%2027%20mai%202015.pdf>

⁴² <http://cca.md/files/D.%2018-86%20din%2027%20mai%202015.pdf>

⁴³ <http://www.osce.org/odihr/elections/moldova/164311?download=true>

⁴⁴ <http://api.md/news/view/ro-ong-urile-de-media-cer-cca-sa-intreprinda-masuri-imediate-si-energetice-pentru-depoluarea-spatiului-mediatic-1047>

distribuire a pachetelor de servicii de programe în multiplexe, inclusiv asigurarea în pachetul de bază a diversității necesare în funcție de interesele telespectatorilor: servicii publice, servicii generaliste, servicii tematice etc. Pentru a evita riscul lichidării unor radiodifuzori locali/regionali în procesul tranziției de la regimul de televiziune analogică terestră la cel de televiziune digitală terestră, s-a propus ca CCA să examineze posibilitatea de a acorda ajutoare financiare acestor radiodifuzori.

O altă problemă pe agenda CCA a ținut de implementarea Legii nr. 28 pentru modificarea și completarea Codului audiovizualului. CCA a elaborat Declarația cu privire la asigurarea transparenței proprietății și i-a obligat pe proprietarii beneficiari din audiovizual să semneze și să prezinte această declarație pe propria răspundere. Totuși, experții media constată lipsa altor acțiuni eficiente din partea CCA, care ar duce la implementarea legii.⁴⁵ În presă au apărut semnale precum că unele instituții audiovizuale ar avea alți proprietari și beneficiari decât persoanele înregistrate în declarații. În replică, CCA a răspuns că nu dispune de împuterniciri pentru a verifica declarațiile depuse de proprietari pe propria răspundere. De asemenea, CCA nu a avut nimic de obiectat când, după depunerea declarațiilor, au devenit clare tendințele de concentrare a mass-mediei în R. Moldova. Experții media consideră că CCA ar trebui să aibă un grad mai mare de implicare în acest sens și că problema ar putea fi soluționată prin adoptarea unui nou Cod al audiovizualului.⁴⁶ În decembrie, Comisia Parlamentară pentru mass-media a inițiat consultări publice pe marginea proiectului de cod elaborat de ONG-urile de media în anul 2011, avizat și de instituțiile europene, dar care nu a fost examinat în plenul parlamentului.

În 2015, au rămas să planeze asupra instituției suspiciunile că aceasta ar fi influențată politic. Acuzațiile au fost confirmate și în luna iunie, când membrul CCA Artur Cozma a fost convocat de liderul PCRM la partid, pentru a da explicații cu privire la votul său pentru suspendarea retransmisiei postului rusesc Rossia24 pe teritoriul R. Moldova. Experții media au calificat acest caz drept control asupra unui membru al CCA din partea partidului care l-a delegat în consiliu și o confirmare a faptului că membrii CCA sunt selectați și numiți pe criterii politice. Artur Cozma nu este membru al PCRM, cu toate acestea, într-o emisiune televizată liderul formațiunii, Vladimir Voronin, l-a numit „trădător”, pentru că votul său nu era conform cu politica PCRM.⁴⁷ După ce a fost chemat pentru raport la partid, Cozma a depus la Parlament o cerere de demisie din funcția de membru al CCA, însă în scurt timp a retras-o.⁴⁸

● ***IPNA Compania Teleradio Moldova (TRM)***

Timp de 15 luni, din decembrie 2013 până în martie 2015, Consiliul de Observatori al IPNA Compania „Teleradio - Moldova” (TRM) practic nu a funcționat, din cauza că a avut în componența sa doar 3 membri, în loc de 9. În martie 2015, parlamentul a aprobat candidaturile a 4 membri noi în cadrul CO - Lilia Gurez (fosta șefă a Serviciului de presă în Guvernul Filat), Stela Nistor (fosta șefă a Serviciului de presă la Ministerul Tehnologiei Informației și Comunicației), Ludmila Vasilache (fost redactor-prezentator la Moldova 1) și Vitalie Țapeș (regizor). În favoarea celor 4 candidați au votat 55 de deputați din fracțiunile PCRM, PLDM și PD. Potrivit liberalilor, care au contestat această procedură, doi membri ai CO aleși în luna martie de parlament ar aparține PLDM, alți 2 – PDM. Încă doi membri,

⁴⁵ <http://media-azi.md/ro/stiri/angela-arama-coautoare-codului-audiovizualului-”nu-codul-trebuie-schimbata-ci-clasa-politica”>

⁴⁶ <http://media-azi.md/ro/stiri/experti-media-sapte-licente-deținute-de-o-singura-persoana-afecteaza-grav-pluralismul-de>

⁴⁷ http://www.publika.md/tradare-voronin-despre-votul-lui-cozma-in-favoarea-retransmiterii-postului-rossia-24-in-moldova_2321981.html

⁴⁸ <http://jurnal.md/ro/politic/2015/6/2/artur-cozma-si-a-dat-demisia-din-functia-de-membru-al-cca/>

potrivit liberalilor, urmau să fie din partea comuniștilor. Ultimii nu au putut fi aleși de parlament pe parcursul anului 2015, astfel CO a activat doar cu 7 membri.

Mai mulți experți media au fost propuși de CCA pentru a participa la acest concurs, dar nu au fost selectați de Comisia Parlamentară pentru mass-media, care a dat preferință unor persoane mai puțin competente, dar loiale din punct de vedere politic. În martie, organizațiile de media au difuzat o declarație de presă, în care s-au arătat îngrijorate de „continuarea practicilor condamnabile, antidemocratice și ilegale de partajare politică a funcțiilor în structurile de reglementare și supraveghere în domeniul audiovizualului” și au solicitat insistent realizarea unor reforme reale pentru dezvoltarea mass-mediei, și nu mimarea acestora. În declarație se menționează: „Modul de desemnare recentă a patru membri în CO al IPNA Compania „Teleradio - Moldova”, în lipsa unor criterii clare, măsurabile și transparente ne determină să constatăm și să semnalăm:

- că funcțiile au fost partajate politic – câte două fiecărui partid din coaliția minoritară;
- că, indirect, parlamentul a demonstrat neîncredere în CCA (componența căruia, de asemenea, el o desemnează, ignorând 8 din cei 12 candidați selectați de CCA;
- că a fost încălcat principiul dictat de lege de înnoire periodică a componenței CO cu o treime.”⁴⁹

Pe 4 iunie, Consiliul de Observatori a desfășurat concursul pentru desemnarea președintelui radiodifuzorului public național, funcția fiind liberă încă din luna decembrie 2014. În cadrul ședinței și-au prezentat proiectele de intenție 4 candidați – Olga Bordeianu, Ghenadie Brega, Ion Terguță și Nicu Scorpan. Candidatul Ion Terguță a obținut 2 voturi, 5 voturi au revenit Olgăi Bordeianu, iar ceilalți doi candidați nu au obținut niciun vot. În funcția de președinte al TRM a fost aleasă Olga Bordeianu. Candidatura ei a fost contestată chiar a doua zi de societatea civilă, după ce pe rețelele de socializare au apărut mai multe informații cu privire la falsul pe care l-ar fi comis în CV. Olga Bordeianu declarase că a studiat în 2014 la New York Film Academy, iar conducerea instituției din SUA, contactată de un blogger din R. Moldova, afirma că instituția nu a avut o studentă cu acest nume. Membrul CO Petru Grozavu a solicitat verificarea certificatelor de absolvire a cursurilor de la New York Film Academy a câștigătoarei la concurs. S-a dovedit că, în realitate, Bordeianu frecventase un atelier în cadrul filialei academiei americane de la Moscova. Petru Grozavu a solicitat să-i fie retras votul pe care îl acordase în ajun candidatei, dar juriștii de la „Teleradio Moldova” au declarat că acest lucru este imposibil, întrucât legislația nu conține prevederi cu privire la retragerea votului de către membrii CO. Petru Grozavu a contestat acest refuz în instanța de judecată, care nu a scos deocamdată o decizie pe acest caz.

Organizațiile de media au efectuat o proprie evaluare a modului în care CO a desfășurat concursul și au ajuns la concluzia că Olga Bordeianu a fost „candidatul cel mai slab”. Însăși modalitatea de selectare a candidatului pentru funcția de director al IPNA Teleradio-Moldova a fost considerată ca fiind una „viciată”.⁵⁰ Între altele, ONG-urile de media le-au reproșat membrilor CO că au studiat superficial dosarele depuse de aspiranții la funcția de președinte al TRM și că, „intenționat, sau neintenționat, nu au dorit să verifice nici veridicitatea CV-urilor, nici ponderea/concretețea proiectelor de intenție ale acestora”. Într-o declarație, ONG-urile de media au solicitat „demisia de onoare a celor 5 membri care au votat candidatura Olgăi Bordeianu pentru funcția de președinte al IPNA Compania Teleradio-Moldova, fără a fi studiat și analizat suficient dosarele aspiranților la respectiva funcție”, atrăgând atenția la faptul că „acest lucru poate duce la prejudicierea interesului public.”⁵¹

Pe 5 iunie, CO a desfășurat concursul pentru funcția de director al Radio Moldova, devenită

⁴⁹ <http://media-azi.md/ro/stiri/ong-urile-si-expertii-media-sunt-ingrijorati-de-mersul-reformelor-si-de-partajările-politice-0>

⁵⁰ <http://independent.md/cum-s-a-ales-directorul-teleradio-moldova-ce-arata-o-evaluare-independenta/#.Vn8SJYTxhsM>

⁵¹ <http://media-azi.md/ro/stiri/declarație-de-presă-co-al-ipna-compania-teleradio-moldova-mimat-exercițiul-democratic-de>

vacantă în februarie 2015, după expirarea mandatului lui Alexandru Dorogan. Dosare de participare au depus Veaceslav Gheorghişenco, Alexandru Dorogan, Eduard Maciac, Adrian Petcu, Nicu Scorpan și Ștefan Secăreanu (ultimul a renunțat la competiție pe 3 iunie). Niciun candidat nu a reușit să obțină numărul necesar de voturi și funcția a rămas liberă, fiind ocupată până în prezent de un interimar. Drept urmare a scandalului din CO, declanșat de alegerea Olgăi Bordeianu la postul de președinte al TRM, Ludmila Vasilachi, președinta CO, și-a dat demisia, în această funcție fiind aleasă membra CO Doina Deleu.

În noiembrie, 2015, Centrul pentru Jurnalism Independent a lansat studiul „Activitatea Consiliului de Observatori al IPNA „Teleradio - Moldova” între reforme și „stabilitate”. Lucrarea face o analiză cantitativă și calitativă a activității CO în perioada 2010-2015 și vine cu recomandări concrete privind îmbunătățirea situației.⁵²

- ***IPRA Compania Teleradio-Găgăuzia (TRG)***

Compania Publică Regională Gagauzya Radio Televizionu, a doua ca mărime după IPNA Compania Teleradio - Moldova, a traversat în anul 2015 o criză profundă, generată de controlul politic din partea autorităților publice locale și influențată de alegerile bașcanului autonomiei găgăuze, care s-au desfășurat pe 22 martie. Încă la începutul anului, societatea civilă din regiune atrăgea atenția la posibilele consecințe ale acestei crize, considerând că ea „ar putea submina capacitatea CP TRG de a reflecta campania electorală, conform prevederilor cadrului de reglementare a alegerilor guvernatorului Găgăuziei”.⁵³

Toate sondajele privind intențiile de vot ale cetățenilor din autonomia găgăuză indicau șansele maxime ale candidatei sprijinite de Partidul Socialiștilor, Irina Vlah, care a câștigat alegerile din primul tur. Unul din cei 9 concurenți ai acesteia, Nicolai Dudoglo, a solicitat CCA să sisteze transmisiunile postului de televiziune “Rossia 24”, până pe 5 aprilie, pe motiv că acest post din Federația Rusă se implică direct în susținerea Irinei Vlah și “încalcă prevederile legislației electorale a Moldovei și cele ale Legii cu privire la alegerile Guvernatorului Găgăuziei”, promovând-o pe Vlah inclusiv în ziua alegerilor.⁵⁴

Conflictele interne din cadrul administrației TRG au măcinat și în acest an compania. Acestea au ajuns și pe agenda CCA, care, pe 5 iunie, a examinat în ședință petiția ex-președintei TRG, Anna Harlamenco, remisă de deputata în Parlament, Valentina Buliga (PDM), privind situația creată la Compania Publică Gagauzya Radio Televizionu.⁵⁵ În petiție, Anna Harlamenco menționa că în UTA Găgăuzia a început procesul de lichidare a Companiei Publice Gagauzya Radio Televizionu și că în acesta este implicat președintele Adunării Populare Găgăuzia, D. Constantinov. Potrivit petiționarei, pe 22 aprilie 2015, ea a fost ilegal destituită din funcția de președintă a Companiei Publice Gagauzya Radio Televizionu. Totodată, Harlamenco atrăgea atenția CCA că Consiliul de Observatori al Instituției Publice Regionale a Audiovizualului Gagauzya Radio Televizionu a inițiat procesul de reorganizare a companiei. Mijloacele tehnice ale companiei, potrivit ei, urmau să fie folosite în interesul distribuitorilor de servicii din regiune la crearea multiplexului odată cu trecerea la televiziunea digitală, iar aceștia din urmă - să perceapă taxe pentru serviciile acordate cetățenilor. În context, petiționara susținea că la funcția de președinte al Companiei Publice Gagauzya Radio Televizionu a fost numit unul dintre distribuitorii de servicii din or. Comrat, S. Piron, „care are scopul de a distruge

⁵² <http://media-azi.md/sites/default/files/CO-studiu-2015-web.pdf>

⁵³ <http://media-azi.md/ro/stiri/declarația-organizațiilor-societății-civile-în-legătură-cu-criza-administrativă-de-la-compania>

⁵⁴ <http://jurnal.md/ro/politic/2015/3/23/irina-vlah-a-castigat-detasat-alegerile-din-gagauzia/>

⁵⁵ <http://cca.md/files/D.%202020-96%20din%2005.06.2015.pdf>

compania și a acapara toată infrastructura”.⁵⁶ CCA a luat act de petiția Annei Harlamenco, privind situația creată la Compania Publică Gagauzya Radio Televizionu și a remis-o spre examinare Procuraturii Generale a R. Moldova și Cancelariei de Stat.

Toate aceste neînțelegeri s-au derulat pe fundalul unui conflict latent, care durează de ani de zile, între CCA din Chișinău și autoritățile din Găgăuzia, privind licențierea radiodifuzorilor. Codul audiovizualului stipulează, în articolul 23, alin.1 că „Licențele de emisie pentru difuzarea serviciilor de programe pe cale radioelectrică terestră se eliberează de către Consiliul Coordonator al Audiovizualului în bază de concurs”.⁵⁷ Dar în 2014, Adunarea Populară a Găgăuziei a adoptat proiectul Legii UTA Găgăuzia privind modificarea și completarea Legii audiovizualului nr. 66-XXVIII/III din 10 iulie 2007 a UTA Găgăuzia, prin care a substituit atribuțiile legale ale CCA și ale Agenției Naționale pentru Reglementare în Comunicații Electronice și Tehnologia Informației de a elibera licențe de emisie, licențe de utilizare și autorizații de retransmisie, inclusiv pentru frecvențe terestre, care, potrivit art. 12 al Codului audiovizualului constituie patrimoniu național. Prin aceleași modificări, Adunarea Populară a Găgăuziei și-a atribuit în mod voluntarist împuterniciri de monitorizare și control al respectării de către radiodifuzori și distribuitorii de servicii a prevederilor Legii audiovizualului a UTA Găgăuzia; competențele de a supraveghea respectarea prevederilor legislației audiovizuale de către deținătorii de licențe de emisie și autorizații de retransmisie. Totodată, a fost instituită o altă procedură de alegere și numire a membrilor Consiliului de Observatori ai Instituției Publice Regionale a Audiovizualului Gagauziya Radio Televizionu, decât cea indicată de Codul audiovizualului al R. Moldova.

CCA a calificat aceste acțiuni drept ilegale și în contradicție cu Legea privind statutul juridic special al Găgăuziei. În octombrie 2014, CCA a sesizat Președinția, Parlamentul, Guvernul, Procuratura Generală, Curtea Constituțională și Serviciul de Informații și Securitate în legătură cu inițiativa de modificare și completare a Legii audiovizualului a UTA Găgăuzia cu norme ilegale ce contravin Constituției R. Moldova.⁵⁸ ONG-urile de media au cerut Adunării Populare a Găgăuziei să respingă acest proiect de lege, considerând inacceptabil adoptarea unor prevederi care contravin legislației R. Moldova.⁵⁹ Adunarea Populară a Găgăuziei nu a ținut cont de aceasta și pe 4 noiembrie modificările și completările Legii UTA Găgăuzia nr. 66 din 10 iulie 2007 cu privire la televiziune și radio au fost adoptate. Cancelaria de Stat a contestat în instanță actul normativ din Găgăuzia. De facto, CCA nu controlează în prezent transmisiile sau licențierea de pe teritoriul regiunii autonome.

---

⁵⁶ Ibidem

⁵⁷ http://ijc.md/Publicatii/mlu/legislatie/codul_audiovizualului.pdf

⁵⁸ <http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&lang=1&id=355368>

⁵⁹ <http://www.api.md/news/view/ro-ong-urile-de-media-cer-adunarii-populare-a-gguziei-respectarea-legislaiei-republicii-moldova-709>

III. Libertatea de exprimare și accesul la informație în anul 2015

● *Evoluții legislative*

Potrivit Planului de Acțiuni al Guvernului pentru anii 2011-2014, încă în trimestrul III al anului 2011 ar fi trebuit să aibă loc „Modificarea Codului audiovizualului al Republicii Moldova nr. 260-XVI din 27 iulie 2006 pentru reglementarea strictă a activității de retransmitere a posturilor străine, transparența proprietății în mass-media, limitarea concentrării proprietății mass-media și măsurarea audienței mass-media”.⁶⁰ Planul a rămas însă în mare parte pe hârtie.

Principala realizare din 2015 în ceea ce privește perfecționarea cadrului juridic ce reglementează domeniul a fost adoptarea Legii nr. 28 din 5 martie 2015 pentru modificarea și completarea Codului audiovizualului al R. Moldova nr. 260-XVI din 27 iulie 2006, care a intrat în vigoare la 1 noiembrie.⁶¹ Proiectul de lege a fost elaborat de Centrul pentru Jurnalism Independent încă în 2013 și semnat ca inițiativă legislativă de către un grup de deputați liberal-democrați. Dar a rămas restant din legislatura precedentă, fiind votat doar în prima lectură. Organizațiile de media, Consiliul Coaliției Civice pentru Alegeri Libere și Corecte au solicitat parlamentului ca legea să fie adoptată în procedură de urgență până la alegerile parlamentare din 30 noiembrie 2014 și să acorde CCA „atribuții de control real privind declararea proprietății în mass-media și cu responsabilități pentru limitarea concentrării proprietății în acest domeniu”.⁶²

După intrarea în vigoare a legii pe 1 noiembrie 2015, proprietarii din mass-media au fost obligați să depună declarația pe propria răspundere despre proprietățile pe care le dețin în domeniu. S-a confirmat că pe piața media există concentrare și tendințe vădite de monopolizare. Experții media au propus să fie revăzut Codul audiovizualului, pentru ca o persoană să nu dețină mai mult de 2 licențe TV sau frecvențe radio, și nu 5, cum este în prezent stipulat în Codul audiovizualului.⁶³

În 2015, Codul audiovizualului a fost modificat și completat și prin Legea nr. 167 din 31 iulie,⁶⁴ care reglementează trecerea de la televiziunea terestră analogică la sistemul digital. Deoarece R. Moldova nu a reușit să facă tranziția la televiziunea digitală în termenul prevăzut de acordurile europene – până la 15 iunie, 2015, Legea nr. 167 a transferat data limită până la 31 decembrie 2017. Experți și cercetători media susțin că lansarea programului de televiziune digitală este un proces de durată, care necesită o pregătire minuțioasă, ceea ce nu s-a întâmplat în R. Moldova, unde guvernul a aprobat un plan de acțiuni în acest sens abia în luna mai 2015.

Totodată, în 2015, societatea a așteptat ca parlamentul să adopte o lege privind securizarea spațiului informațional. După alegerile din UTA Găgăuzia, care au arătat clar impactul propagandei posturilor tv rusești asupra alegătorilor din regiune - aceștia au votat masiv candidatul susținut de Moscova, nu candidații sprijiniți de partidele de la Chișinău⁶⁵ - politicienii din R. Moldova au realizat că propaganda rusă prezintă un pericol real și pentru

⁶⁰ <http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&lang=1&id=337937>

⁶¹ <http://lex.justice.md/md/358202/>

⁶² <http://www.promolex.md/index.php?module=press&cat=0&item=1499>

⁶³ <http://media-azi.md/ro/stiri/experti-media-sapte-licente-deținute-de-o-singură-persoană-afectează-grav-pluralismul-de>

⁶⁴ <http://lex.justice.md/md/360884/>

⁶⁵ <http://www.e-democracy.md/elections/bascan/2015/electoral-news/>

alegerile locale generale din luna iunie. La începutul lunii aprilie au fost înregistrate câteva inițiative legislative privind modificarea și completarea Codului audiovizualului. Deputatul PLDM Chiril Lucinschi a înregistrat inițiativa legislativă nr. 109, care a fost însă retrasă de autor. Deputata PL Corina Fusu a înregistrat inițiativa legislativă nr. 125 de modificare și completare a Codului audiovizualului. Documentul propus de liberali⁶⁶ prevedea, între altele, „Completarea art. 11 cu un nou alineat (3¹), cu următorul cuprins: „Radiodifuzorii și distribuitorii de servicii vor difuza programe autohtone cu caracter informativ și analitic în proporție de 100%, dintre care 80% vor fi în limba română. Se permite difuzarea programelor informative și emisiunilor politico-analitice produse în statele membre ale Uniunii Europene, SUA, precum și în statele care au ratificat Convenția Europeană cu privire la televiziunea transfrontalieră”. De asemenea, proiectul prevedea înăsprirea sancțiunilor pentru încălcarea legislației audiovizuale. Acestea urmau să fie aplicate gradual: a) amendă de la 30000 lei la 50000 lei; b) suspendare a licenței de emisie pentru o perioadă de 30 de zile; c) retragere a licenței de emisie.

Tot în aprilie, un grup de deputați PDM și PLDM au înregistrat un proiect de lege privind modificarea și completarea Codului audiovizualului,⁶⁷ care a stârnit reacții critice în societate. Mai multe organizații de media de la Chișinău au anunțat că dezaprobă secretomania și graba cu care a fost înregistrată această inițiativă legislativă și au atras atenția la unele prevederi care, în opinia lor, puneau în pericol libertatea presei.⁶⁸ Între altele, proiectul prevedea reglementarea comportamentului moderatorilor de emisiuni, care trebuiau să probeze orice acuzație făcută de invitați în timpul emisiunilor; interzicea răspândirea informațiilor de către autori anonimi sau care nu pot fi identificați; interzicea radiodifuzorului public să plaseze publicitate etc. Sub presiunea societății civile, proiectul PDM/PLDM a fost retras de autori, pentru a fi revizuit. În luna mai, un grup de deputați PDM și PLDM au înregistrat o nouă inițiativă legislativă – cu nr. 218 - de modificare și completare a Codului audiovizualului. Din vechiul proiect au fost excluse prevederile scandaloase ce vizau Legea privind libertatea de exprimare. Proiectele de legi nr. 218 și nr. 125 au fost prezentate parlamentului spre aprobare. Speakerul Andrian Candu a decis să le trimită pentru avizare instituțiilor europene. Ulterior, Consiliul Europei, Reprezentantul OSCE pentru libertatea mass-media au examinat aceste inițiative legislative și au făcut recomandările necesare.⁶⁹

În octombrie, participanții la Forumul Mass - Media au solicitat „respingerea (retragerea) celor două inițiative legislative de modificare a Codului Audiovizualului aflate în curs de examinare în Parlament (nr. 125 din 02.04.2015 și nr. 218 din 22.05.2015) și accelerarea procedurilor de examinare și aprobare a Codului audiovizualului în redacție nouă (proiectul nr.53 înregistrat la 05.03.2015)”. Totodată, ei au propus „elaborarea și adoptarea unei legi speciale privind protecția spațiului informațional moldovenesc, care ar prevedea și condițiile de acces pe piața audiovizuală autohtonă pentru radiodifuzorii străini”.

Legea privind accesul la informație s-a aflat de asemenea pe agenda din 2015 a ONG-urilor de media. În iunie 2014, un proiect de lege elaborat de CJI a fost înregistrat ca inițiativă legislativă de către un grup de deputați, dar nu a fost examinat de parlament până la expirarea mandatului deputaților pe 30 noiembrie 2014.⁷⁰ În 2015, Centrul pentru Jurnalism Independent a continuat campania sa de advocacy pentru modificarea acestei legi. Participanții la o masă rotundă și la un Club de presă, organizate de CJI în luna septembrie, au

⁶⁶ <http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&lang=1&id=358873>

⁶⁷ <http://media-azi.md/ro/inamicul-al-presei/politicieni-care-pun-in-pericol-libertatea-de-exprimare-in-moldova>

⁶⁸ <http://media-azi.md/ro/stiri/ong-urile-de-media-si-alte-organizatii-ale-societatii-civile-dezaproba-operarea-modificarilor>

⁶⁹ <http://www.parlament.md/Actualitate/Comunicatedepresa/tabid/90/ContentId/2244/language/ro-RO/Default.aspx>

⁷⁰ [http://www.media-](http://www.media-azi.md/sites/default/files/Proiect%20lege%20pentru%20modificarea%20si%20completarea%20Legii%20privind%20accesul%20la%20informatie%20si%20a%20Codului%20Contraventional_1.pdf)

[azi.md/sites/default/files/Proiect%20lege%20pentru%20modificarea%20si%20completarea%20Legii%20privind%20accesul%20la%20informatie%20si%20a%20Codului%20Contraventional_1.pdf](http://www.media-azi.md/sites/default/files/Proiect%20lege%20pentru%20modificarea%20si%20completarea%20Legii%20privind%20accesul%20la%20informatie%20si%20a%20Codului%20Contraventional_1.pdf)

dezbătut amendamentele propuse și au venit cu noi recomandări. Între altele, ei au susținut modificarea legii prin stabilirea unor termene obligatorii diferite pentru oferirea răspunsurilor la solicitările de informații ale instituțiilor mass-media și jurnaliștilor, în funcție de complexitatea informației solicitate (15, 5 zile și 24 de ore).⁷¹

Cadrul legislativ din domeniul mass-media are nevoie de instrumente noi. Pe lângă adoptarea unui nou Cod al audiovizualului, jurnaliștii, organizațiile de media consideră necesar să fie adoptate legea cu privire la ajutoarele de stat pentru publicațiile periodice; legea cu privire la publicitate; legea cu privire la sponsorizare și filantropie. De asemenea, ei pledează pentru completarea legii concurenței cu noi prevederi care ar asigura contracararea concentrării proprietății în mass-media și protecția concurenței loiale pe piața de publicitate; modificarea legii poștei etc.⁷²

● **Procese de judecată împotriva presei**

Pe 22 septembrie 2014, firma Terra Cleaning Nord, care prestează servicii de salubritate, a dat în judecată editura ziarului SP și pe jurnalista Natalia Petrusевич. În acțiune se cere apărarea reputației profesionale în activitatea de întreprinzător și dezmințirea informației răspândite, precum și încasarea prejudiciului moral în mărime de 1 milion de lei (54.000 euro). În motivarea acțiunii reclamantul a invocat că, la data de 6 august 2014, ziarul SP a publicat un articol despre scheme de corupție în rândul întreprinderilor care prestează servicii de salubritate. Acțiunea depusă la Judecătoria Bălți s-a soldat cu succes în favoarea publicației.

SRL Întreprinderea de aprovizionare și livrare a gazelor vs Costin Dumitru și Ziarul de Gardă. În mai 2014, Ziarul de Gardă a publicat un articol intitulat „Gaz cu miros de favoruri” în care scria despre favorizarea unor companii la încheierea unor contracte în industria gazului. În iunie 2014, întreprinderea de aprovizionare și livrare a gazelor s-a adresat cu o acțiune în instanța de judecată contra lui Costin Dumitru și Ziarul de Gardă, solicitând dezmințirea și încasarea unui prejudiciu moral în sumă de 50 000 lei (2.656 euro). În martie 2015, judecătoria comercială de circumscripție a respins acțiunea ca neîntemeiată.

Postul de radio Național FM a fost, de asemenea, acționat în judecată de SA Moldova Gaz, în iunie 2015, pentru diseminarea afirmațiilor fostului director al Agenției Naționale pentru Reglementare în Energetică, Victor Parlicov. Moldova Gaz a pretins încălcarea reputației sale profesionale și a solicitat în fața instanței negarea informațiilor diseminate. Prima audiere a avut loc în septembrie 2015, iar cazul s-a finalizat cu succes în favoarea postului de radio.

În aprilie, publicația periodică Cerere și Ofertă a dat în judecată Consiliul Local Bălți. Acțiunea a urmat ca răspuns la refuzul Consiliului Local de a furniza unele materiale legate de iluminarea publică în Bălți, motivând că aceste contracte nu pot fi făcute publice, deoarece reprezintă secret comercial. Reclamantul a depus cererea în baza legii privind transparența în procesul decizional și a pretins să fie recunoscute ziarului încălcarea dreptului la accesul la informație și “să oblige pârâtul să furnizeze copiile contractelor de achiziție semnate de Consiliul Local și de alte entități private”. În aceeași lună, Judecătoria Bălți a refuzat să examineze cazul, motivând că “plângerea nu poate fi scrisă de către o persoană neautorizată”, iar cauza este la moment examinată în recurs la Curtea de Apel Bălți.

Gheorghe Străisteanu vs Oleg Brega. La 16 aprilie, fostul deputat în Parlamentului Republicii Moldova, Gheorghe Străisteanu, a dat în judecată activistul pentru drepturile omului, Oleg Brega, solicitând repararea daunelor materiale în valoare de 6500 de lei (350 euro). În

⁷¹ <http://www.media-azi.md/ro/stiri/campanie-de-advocacy-cji-pentru-modificarea-legii-privind-accesul-la-informatie>

⁷² http://mediaforum.md/upload/help/FORUM_massmedia_2015_proiect_Foaie_de_parcurc_FINAL.pdf

conformitate cu prevederile legii privind accesul la informațiile de interes public, Oleg Brega a inițiat și mediatizat o investigație despre procedura de alocare a spațiului public închiriat de către Gheorghe Străisteanu în sectorul Buiucani. Cazul este în curs de examinare la Judecătoria sectorului Buiucani, Chișinău.

În iunie, Ziarul de Gardă a publicat o investigație cu titlul “Vinărie cu tradiții judiciare”, în care relatează despre mai multe încălcări de care s-ar face vinovată vinăria Tomai Vinex. Constantin Sibov, directorul Tomai Vinex, a dat în judecată publicația săptămânală Ziarul de Gardă și pe Alexandru Bolfa, autorul investigației, solicitând publicarea unei dezmințiri și repararea daunei morale în valoare de 50 de mii de lei (2.656 euro). Cazul este în curs de examinare la judecătoria din Comrat.

Tot la Comrat se examinează și cauza Piligrim-Demo vs Adunarea Populară a Găgăuziei. În luna septembrie, Compania Piligrim-Demo a dat în judecată Adunarea Populară a Găgăuziei, cerând ca aceasta să furnizeze informațiile de interes public, în special deciziile și proiectele de lege propuse de către Adunare, în scopul respectării transparenței în procesul decizional.

● *Cazuri de încălcare a drepturilor jurnaliștilor*

În martie, Cătălina Roșca, reporteră la postul de televiziune Jurnal TV, a fost agresată fizic de o persoană din anturajul deputatului PDM Constantin Țuțu, care ar fi lovit-o cu pumnul în burtă. Declarațiile jurnalistei au fost confirmate și de avocatul Roman Zadoinov, care la acel moment se afla în preajmă. Constantin Țuțu a infirmat acuzațiile. Cazul este investigat de Inspectoratul de Poliție din Orhei.

În iulie, au fost atacate de către protestatari echipa Jurnal TV și echipa portalului de știri Omega, care se aflau pe teren pentru a filma o acțiune de protest desfășurată în fața locuinței prim-vicepreședintelui Partidului Democrat, Vladimir Plahotniuc. Abuzurile au avut loc în prezența forțelor de ordine, care nu au intervenit.

Tot în iulie, o echipă a postului Jurnal TV nu a fost lăsată să intre în incinta Primăriei orașului Orhei. Jurnaliștii, care se aflau în interes de serviciu pentru a obține informații despre lucrările de reparație desfășurate aici, au fost bruscați, amenințați și forțați să părăsească sediul. O persoană, care a refuzat să se prezinte, l-a agresat pe operator, a lovit camera video și a dat indicații agentului de pază al instituției să-i dea afară pe jurnaliști.

În august, jurnalista Alina Țurcanu, de la Postul de Radio Europa Liberă, a fost amenințată de colaboratorul Publika TV, Daniel Lachi, nemulțumit de opiniile critice ale jurnalistei, expuse pe o rețea de socializare, în privința calității unei știri apărute pe site-ul Publika.md. Consiliul de Presă s-a autosesizat și a solicitat postului de televiziune Publika TV să se desolidarizeze public de amenințările lansate de colaboratorul său.

În septembrie, corespondentul special al portalului Meduza.io cu sediul la Riga, Ilya Azar, care pleca spre Moscova, a fost oprit la serviciul de pașapoarte de la Aeroportul Chișinău și i s-a cerut să declare cu cine s-a întâlnit la Chișinău și ce informație are în calculator. Poliția de Frontieră nu i-a permis să telefoneze și l-a amenințat că îl va reține dacă nu va prezenta informația solicitată.

În octombrie, din motive similare, două echipe ale canalului rusesc de televiziune NTV au primit interdicție de intrare în Moldova.

Centrul pentru Jurnalism Independent

Tot în octombrie, operatorul Ilya Naliov și sunetistul Andrei Urciuk, de la canalul tv "Россия24", nu au fost lăsați să intre în R. Moldova "din motive de securitate". Potrivit unor informații apărute în presa rusă, Ilya Naliov și Andrei Urciuk au fost decorați de Kremlin în anul 2014 pentru "reflectarea obiectivă a evenimentelor din Crimeea". Alți jurnaliști de la același post nu au avut probleme cu intrarea în R. Moldova.

În aceeași lună, octombrie, o echipă de filmare a postului Publika TV a fost agresată de un grup de protestatari din "Orășelul Demnități". La fața locului au venit două echipaje de poliție pentru a calma spiritele.

În noiembrie, în timpul protestelor de la Ministerul Afacerilor Interne, un cameraman al televiziunii online Today.md a fost lovit cu pumnul în cap și bruscat cu picioarele de către un protestatar din Platforma "DA", iar jurnaliști de la Publika TV au fost înjurați de un grup de cetățenii care nu erau de acord cu politica editorială a acestui post TV. Ministrul Afacerilor Interne Oleg Balan a declarat că poliția s-a autosesizat și că persoanele care au agresat jurnaliștii au fost identificate.

În decembrie, site-ul RISE.md a fost supus unui atac cibernetic masiv de tip DDoS, după publicarea unei serii de documente, între care și o presupusă scrisoare a procurorului Ivan Diacov către oligarhul Vladimir Plahotniuc, precum și stenograme ce dezvăluiau anumite legături criminale atribuite deputatului PD Constantin Țuțu.

Tot în decembrie, corespondentul Radio Orhei nu a fost lăsat să intre la ședința publică a Consiliului Orașenesc Orhei. Agentul de pază l-a oprit pe jurnalist în holul Primăriei, pe motiv că nu are "înregistrare prealabilă la secretară".

IV. Libertatea presei în regiunea transnistreană

- **Prezentarea generală a situației**

În 2015, în regiunea transnistreană au avut loc alegeri, iar pe acest fundal autoritățile au intensificat controlul asupra mass-mediei neguvernamentale.

Jurnalista Natalia Pilschikova, de la postul neguvernamental TSV (Televidenie Svobodnogo Vybora), declara în acest context: "Oficialii nu vin la canalul nostru, nu ne acordă interviuri (...), nici chiar măturătorii nu răspund la întrebări fără acordul celor de sus ...".

Până în prezent, se atestă blocarea accesului la anumite site-uri din regiune. Nu există documente oficiale care să confirme legalitatea sau ilegalitatea acțiunilor furnizorilor de servicii. Potrivit informațiilor disponibile, acest lucru se întâmplă în baza unor recomandări neoficiale.

Serviciul de informații și mass-media de la Tiraspol dispune de un Registru unificat de nume de domene, secțiuni ale site-urilor, indicatori de pagini pe paginile rețelei globale Internet, care conțin informații, a căror difuzare este interzisă în regiunea transnistreană. Pentru a verifica conformitatea pe site este disponibil un motor de căutare special. Nu există informații despre normele de drept sau deciziile în baza cărora are loc introducerea site-urilor în acest registru, la fel cum nu este disponibilă informația privind lista completă a site-urilor interzise.

În prezent, în regiunea transnistreană sunt înregistrate aproximativ 300 instituții mass-media. Dintre acestea, activează permanent sau periodic: în domeniul presei scrise - 49 de ziare și 8 reviste și buletine de știri; media electronică este reprezentată de 12 posturi de radio și 3 posturi TV (Pervâi Respublikanskii, Televidenie Svobodnogo Vâbora (TSV), Benderskoe Televidenie (BTV)). Există 6 portaluri pe Internet și 5 agenții de știri. În 2015 au fost înregistrate 8 instituții media noi, mai puțin decât în 2014, când au fost înregistrate 14 noi organe de presă. În regiune activează 202 jurnaliști.

În opinia Luizei Doroșenco, directorul Centrului Media din Tiraspol, există un șir de impedimente cu care se confruntă jurnaliștii din regiune, cum ar fi nivelul profesional redus, frica de a-și pierde locul de muncă, dar și piața media foarte restrânsă. O altă problemă constă în controlul din partea factorului politic. Potrivit Luizei Doroșenco, „jurnaliștilor care muncesc în instituțiile mediile oficiale li se recomandă să nu abordeze anumite teme și să nu acorde spațiu de ziar sau timp de eter unor persoane, cum ar fi, anumiți deputați”.

O situație complicată s-a creat în anul 2015 la ziarul "Novoe Vremea" din Bender. În perioada în care administrația orașului era condusă de Iurie Ghervaziuc a fost numit un nou redactor-șef al ziarului. Acesta avea grijă ca activitățile administrației orașului să fie reflectate doar într-o lumină pozitivă și, fie tergiversa, fie respingea apariția unor articole critice sau comunicate ale deputaților și rapoarte oficiale ale autorității locale. Totodată, a fost modificată forma juridică de organizare a acestei instituții media, care a devenit întreprindere municipală. În oraș a fost creată "Agenția pentru televiziune, radio și presa scrisă din Bender", din care fac parte ziarul "Novoe Vremya" și Televiziunea din Bender (BTV). Divergențele dintre fondatorii publicației s-au aflat permanent pe agenda comisiilor și sesiunilor Consiliului orașenesc.

- ***Încălcarea drepturilor jurnaliștilor***

În martie, a avut loc un caz de rezonanță internațională - arestarea jurnalistului și activistului Serghei Ilchenko. Acesta activa ca jurnalist independent pentru mai multe publicații din afara regiunii transnistrene. În timpul perchezițiilor organizate la domiciliul său și al feciorului său, au fost confiscate computere, echipamente de birou și suporturi electronice. Comitetul de Investigații a deschis un dosar penal și la 18 martie ofițerii KGB l-au arestat pe motiv că ar fi răspândit pe Internet mesaje cu îndemn la acțiuni violente. Ancheta s-a desfășurat pe parcursul unei perioade îndelungate de timp. Pe 17 iulie 2015 Serghei Ilchenko a fost eliberat din închisoare în baza unei confesiuni și amnistii.

Tot în martie, potrivit Nataliei Vorobiev, președinta Uniunii Jurnaliștilor din regiunea transnistreană, ziarul "Trudovoi Tiraspol" s-a confruntat cu anumite dificultăți, când reprezentanții KGB au recomandat anumite modificări la un material pe care redacția ziarului îl pregătea pentru publicare. Aceeași sursă afirmă că, în noiembrie, ziarului "Trudovoi Tiraspol" i-au fost refuzate serviciile de imprimare la tipografia "Poligrafist". Tipografia și-a motivat refuzul prin faptul că are un volum mare de lucru, deși în aceeași perioadă a oferit servicii de imprimare în afara programului altor ziare, cu un tiraj mult mai mare.

În noiembrie, un funcționar de rang înalt din Tiraspol, Andrei Bezbacenco, a întâlnit în stradă un grup de persoane care se certau cu reporterii TSV ((Televidenie Svobodnogo Vyboru). După ce a aflat că printre jurnaliști erau și cei de la TSV, el a declarat: "Pentru ce să ne certăm cu ei? Să-i împușcăm, sunt niște animale ...!" Această declarație nu a fost urmată de reacții, nici din partea comunității jurnalistice, nici din partea autorităților.

Tot în noiembrie, în raionul Dubăsari, șeful serviciului de securitate al SA "TVKZ «KVINT»», Alexandr Bricico, și adjunctul său Chirill Saltîkov au oprit automobilul locuitorului orașului Dubăsari Ruslan Romanov și, amenințându-l cu răfuiala fizică, au sustras din portbagajul mașinii 1190 exemplare ale ziarului "Împreună cu Rusia împotriva oligarhilor". Instanța a stabilit în privința cetățenilor Alexandr Bricico și Chirill Saltîcov măsura de pedeapsă sub formă de cauțiune, fiecare în valoare de 68.000 ruble (circa 6000 dolari SUA).

În decembrie, o echipă a postului TSV - Vadim Bulatovici și cameramanul – au fost intimidați în timp ce pregăteau un reportaj de la o întrunire ce avea loc la Clubul "Veteran" din Tiraspol. Întrunirea era organizată de candidații la funcția de deputat la ultimele alegeri din 29 noiembrie, majoritatea dintre ei perdanți. Jurnaliștii nu au fost lăsați să intre în club, ei au rămas în stradă și au reușit să ia interviu de la unul dintre participanții la reuniune. Reprezentanții miliției, veniți la fața locului, au verificat actele jurnaliștilor și au raportat că au primit un apel despre presupusele acțiuni care se desfășoară aici în mod ilegal și o plângere, precum că echipa de filmare a încălcat ordinea publică. Echipa TSV a fost escortată la secția de poliție, unde a fost reținută timp de aproximativ o oră, după care jurnaliștii au fost eliberați. De remarcat că, față de o altă echipă de filmare, de la canalul oficial "Pervîi Respublikanskiï", care se afla în apropiere, miliția nu a avut nicio pretenție.

- ***Noutăți legislative***

Activitatea instituțiilor mass-media în regiune este reglementată de mai multe legi, principala dintre care este cea cu privire la mass-media. Potrivit acestei legi, nu este necesară înregistrarea publicațiilor ce au un tiraj de până la 1.000 de exemplare.

În 2015, înainte de începerea campaniei electorale, a crescut dramatic controlul asupra mass-

media din partea structurilor executive din regiunea transnistreană. Ca un element de cenzură poate fi considerat ordinul nr. 265 din 21 octombrie 2015 al executivului "Cu privire la stabilirea unei proceduri de furnizare a informațiilor de către persoanele juridice, indiferent de forma organizatorico-juridică și dreptul de proprietate al asociațiilor obștești, inclusiv entitățile non-juridice implicate în difuzarea de materiale tipărite". Potrivit acestui document, persoanele juridice, indiferent de forma lor organizatorico-juridică și de proprietate, asociațiile obștești, inclusiv entitățile fără personalitate juridică angajate în difuzarea de materiale tipărite (ziare, reviste, buletine informative și alte tipuri de materiale tipărite cu caracter informațional), produse cu ajutorul mijloacelor tehnice și tehnologice, inclusiv prin utilizarea de copiatoare, imprimante, duplicatoare digitale, înainte de publicarea produselor tipărite, sunt obligate să transmită către Ministerul Dezvoltării Regionale, Transporturilor și Comunicațiilor din regiune următoarele informații:

a) o versiune electronică a originalului – macheta materialului editat cu marca "copie a originalului – macheta materialului tipărit";

b) informațiile prevăzute în cererea clientului (nota informativă de la contabilul-șef, în formă liberă);

c) trimestrial - informații cu privire la lipsa datoriilor la bugetele de toate nivelurile, precum și cu privire la mărimea, sursele și scopurile finanțării activității asociației obștești pe tipuri de mijloace și active imobiliare pentru fiecare sursă de finanțare; numele persoanei juridice sau numele, prenumele și patronimicul persoanei fizice, de la care au fost primite fonduri sau bunuri, adresa lor (locația), detaliile bancare și alte informații disponibile ale asociației obștești.

d) copii obligatorii de pe diferite tipuri de documente, care urmează să fie transmise de către producători către instituțiile și organizațiile relevante în modul și cuantumul stabilit de lege ...".

Hotărârea vine în contradicție cu legea privind mass-media, care prevede că cenzura este interzisă. Aceeași lege prevede că activitățile mass-media pot fi suspendate sau oprite numai printr-o decizie judecătorească.

Având în vedere că aceste hotărâri se refereau la presa scrisă, mass-mediile electronice nu cădeau sub incidența prevederilor respective. Pentru a înlătura această lacună procuratura a adoptat instrucții corespunzătoare și a trimis scrisori instituțiilor mass-media private despre necesitatea prezentării unei serii de materiale și documente.

În 2014, a fost emis un ordin "privind prezentarea informațiilor de către colegiile redacționale ale mass-mediei independente și reprezentanții instituțiilor mass-media străine". Instituțiile vizate au fost obligate să prezinte lunar informații pe formulare de raportare, precum și informații financiare complete, inclusiv despre deduceri fiscale, numele angajaților, remunerarea acestora și alte plăți.

De remarcat, că acțiunea acestui ordin nu se răsfrânge asupra mass-mediei oficiale, ceea ce încălcă egalitatea agenților economici, precum și drepturile egale pentru toată mass-media.

● ***Procesele de judecată împotriva instituțiilor mass-media***

A crescut numărul de procese intentate împotriva mass-mediei oficiale, care fac parte din compania publică de televiziune și radio din regiune.

"Uzina" Moldavizolit" s-a adresat Curții de Arbitraj cu cerere împotriva lui Skibenko A.N. privind protecția reputației de afaceri, în care a cerut să oblige pârâta să dezmințască informațiile

difuzate pe 23 iulie 2015 de către Pervâi Respublikansii telekanal. Instanța a constatat că cerințele în adresa instituției mass-media nu pot fi admise deoarece legea cu privire la mass-media nu a fost încălcată.

"Agroprombank" s-a adresat Curții de Arbitraj din regiune cu cerere împotriva "Pridnestrovscaia Gosudarstvennaia Telekompania" pentru protecția reputației de afaceri, solicitând instanței să ordone pârâtului să dezmință datele false și dăunătoare pentru reputația de afaceri a "Agroprombank" prin distribuirea lor la „Pervâi Gosudarstvennâi Telekanal", la canalul "Radio Pridnestrovie" (Radio 1) și pe site-urile S.A. "PGTRK" în rețeaua Internet. Până în prezent au avut loc mai multe ședințe de judecată, fără a fi luată o decizie pe acest caz.

A acțiunea împotriva ziarului oficial de la Tiraspol "Dnestrovskaia Pravda" a fost inițiată la cererea "Agroprombank." Acest ziar a republicat comunicatul Agenției Informaționale "Novosti Pridnestrovia", titlul căruia conținea caracteristici pătinoare. Potrivit reclamantului, această informație este falsă și dăunătoare pentru reputația sa. Cererea de judecată nu prevedea plata unor daune materiale, ci doar solicitarea de publicare a unei dezmințiri. Cererea a fost înaintată în pofida faptului că în numărul imediat următor ziarul a publicat punctul de vedere al băncii. Procesul este în desfășurare.

- ***Piața media din regiune***

În timp ce pe malul drept al Nistrului marea majoritate a instituțiilor mass-media aparțin persoanelor private, iar câmpul informațional este mai mare și mai variat, piața media din regiunea transnistreană este dominată de un număr foarte mare de mass-media oficiale. Autoritățile locale continuă să cheltuiască resurse financiare semnificative pentru susținerea acestor instituții. Mass-media privată, independentă este practic nedezvoltată și nu poate influența în mod semnificativ procesele de informare. Pe lângă mass-media electronice oficiale, o prezență destul de mare o au cele deținute de Compania "Sheriff".

La fel, este mult mai redus numărul de materiale de investigații, analize și dezbateri. Iar în campaniile electorale nu există reguli privind accesul egal al concurenților electorali la mass-media, de aceea ultima campanie electorală din regiune a fost marcată de o divizare a mass-media electronice în "pro" și "contra".

- ***Cum e să fii jurnalist în regiunea transnistreană***

Astăzi, jurnaliștii din stânga Nistrului au puține alternative pentru activitatea lor - fie că lucrează pentru mass-mediile oficiale, fie pentru mass-media deținute de "Sheriff". Numărul altor mass-media independente este nesemnificativ și acestea au un buget redus.

Începând cu anul 2011, accesul la informație a fost facilitat. Cu toate acestea, în cadrul unei serii de evenimente oficiale organizate de către reprezentanții puterii executive au fost create obstacole în activitatea jurnaliștilor de la instituțiile care aparțin Companiei "Sheriff". În acest sens, accesul la informație rămâne a fi una dintre problemele nesoluționate până la capăt.

De exemplu, Luiza Doroșenco susține că în unele cazuri jurnaliștii, în special freelanceri, nu primesc informațiile necesare de la structurile oficiale. Pentru a-i ajuta, Centrul Media din Tiraspol le oferă posibilitatea să se adreseze din numele acestei organizații. Totuși, nici centrul nu reușește uneori să obțină informații corecte și la timp. Luiza Doroșenco a adus drept exemplu cazul când a fost expediată o solicitare de informații despre soarta a doi cetățeni din dreapta Nistrului, despre care se spunea că ar fi fost răpiți de colaboratorii ai

miliției din regiune. Din păcate, centrul nu a primit niciun răspuns, deși legislația locală prevede un termen maxim de o lună pentru prezentarea informațiilor solicitate. Mass-media oficială nu se confruntă cu astfel de probleme, pentru că nici nu adresează astfel de întrebări sensibile, consideră Doroșenco.

Pe de altă parte, administrația locală organizează întâlniri frecvente cu populația, ceea ce permite jurnaliștilor să obțină informațiile necesare.

Anul 2015 a fost marcat și de o anumită insuficiență în activitatea de perfecționare profesională a colaboratorilor mass-media, precum și în conlucrarea lor cu colegii de pe malul drept al Nistrului.

- ***Tendențele în spațiul mediatic din regiunea transnistreană***

Potrivit estimărilor experților media din regiune, situația actuală se va menține și în anul 2016. Societatea civilă, precum și comunitatea jurnalistică nu sunt receptive la schimbările din domeniul mass-media. Se atestă în continuare lipsa solidarității între jurnaliști.

În 2016, se vor menține contradicțiile dintre mass-media oficială și cea privată. Se va intensifica confruntarea între autoritățile locale și Compania "Sheriff", fapt care va afecta activitatea mass-media și accesul la informație al jurnaliștilor.

De asemenea, este de așteptat intensificarea controlului asupra mass-media private prin intermediul structurilor de constrângere. Va spori și controlul asupra mass-media online.

De notat, că în 2015 contactele dintre jurnaliștii de pe ambele maluri ale Nistrului nu au fost dezvoltate. Un singur canal media de pe malul drept al Nistrului - "Canal regional" -, din care fac parte și mass-media de pe malul stâng ("Dnestr TV" și "Lik TV"), relatează despre viața din regiune.

Din cauza lipsei resurselor necesare, nu s-a reușit acoperirea întregii regiuni cu televiziune și radio publice. Astfel, în vidul creat ar putea apărea alte mass-media, pentru a oferi informații alternative. și acces la mass-media pentru toți. Totuși, în 2016, creșterea numărului de instituții mass-media noi în regiune va fi nesemnificativă. Piața media este mică, fluxurile de publicitate au scăzut și mai mult, prin urmare nu se întrevăd posibilități care ar genera apariția unor mass-media noi, cu adevărat independente.

V. Prognoze pentru anul 2016

Soarta mass-mediei din R. Moldova va fi în 2016 dependentă de procesele politice ce au avut loc pe parcursul anului 2015, precum și de vectorul pe care îl va urma în continuare R. Moldova.

Cu presiunile exercitate de ONG-urile de media, în 2016 există șanse ca parlamentul să voteze un nou Cod al audiovizualului. În decembrie 2015, Comisia Parlamentară pentru mass-media a inițiat consultări pe marginea unui proiect în acest sens, iar organizațiile de media consideră că adoptarea noului cod va asigura pluralismul mediatic, respectarea valorilor democratice în general și va soluționa mai multe probleme, între care concentrarea mass-mediei. La fel, șanse de a fi votată ar putea avea și legea privind securizarea spațiului informațional, indiferent dacă la baza ei vor sta cele două proiecte înregistrate în prezent în parlament sau va fi elaborat un alt proiect de lege, care ar prevedea și condițiile de acces pe piața audiovizuală autohtonă pentru radiodifuzorii străini.

Propaganda străină va continua să fie cea mai mare provocare pentru organizațiile de media în 2016, cu sau fără o lege adoptată în acest sens. În condițiile în care într-o societate democratică nu este adecvat să răspunzi la propagandă cu contrapropagandă, organizațiile de media vor identifica noi modalități de neutralizare a impactului nociv pe care îl are propaganda asupra mentalității oamenilor. Combaterea manipulării și dezinformării este o chestiune de lungă durată, iar anul 2016 va însemna o etapă calitativ nouă în lupta cu aceste fenomene.

În linii generale însă lucrurile nu se vor schimba radical. CCA și CO vor fi folosite în continuare de către parlament pe post de pârghii de influență politică în domeniul audiovizualului. Politicienii vor continua să se implice în activitatea mass-mediei, în diverse forme. Și aceasta din cauza că mulți dintre ei percep mass-media ca pe o pistă de lansare în politica mare și de menținere acolo cât mai mult timp posibil. O confirmă și numărul mare de instituții din audiovizual care au proprietari oameni politici sau de afaceri - aceștia, dacă și-au investit banii, vor încerca să obțină și dividende.

Mass-media online va continua să se extindă, iar cei care vor încerca să profite de acest lucru vor fi întâi de toate politicienii. Ei vor folosi spațiul virtual ca pe un câmp de bătaie – își vor transfera aici o parte din răfuielile cu oponenții politici, profitând și de faptul că Internetul nu cere deocamdată declarații de proprietate și e totalmente nereglementat.